

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק

אבדק"ק צאנז-קלויזענבורג זצוקללה"ה

גליון מ"ח

[תשפ"ו]

שנה מ"ב

שיעור חורש"י פרשת נצבים—וילך תשל"ט

אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם וגו'. נראה לבאר אלה מקראי קודש בהקדם מ"ש מוחצ"ל (מזו"ר) בעצי חיים (להקפות ש"ע וש"ת אות כ"ד) לפרש החרוז מי א-ל כמוך עושה גדולות אביר יעקב נורא תהילות וגו', ע"ד שכתב בקדושת יו"ט פר' חיי לפרש מה שאומרים ביום ש"ק, ואילו פינו מלא שירה כים וכו' על כן אברים שפלגת בנו וכו', ולכאורה הוא סתירה מניה וביה שמקורם אמר אין אנחנו מספיקים להודות וכו' ואח"כ אמר הן הם יודו ויברכו וכו', ואיך יודו ויברכו כשאין סיפוק בידם.

ובמה פעמים הרהרתי בלבי בשעת התפילה, כי אמנם כן אין אנחנו מספיקים להודות כפי הצורך ולספר רוממות השי"ת להללו כרוב גודלו ולשבח ולפאר מלך גדול ורם, ועל דא ארז"ל (ברכות לז:) משל למלך שיש לו אלף אלפים דיגרי זהב ומקלסין אותו בשל כסף הלא גנאי הוא לו, אך ההכרח יאלצנו להודות עכ"פ כפי מיעוט יכולתינו, מלמה"ד לאלם המקבל מתנה שאינו יכול להודות כמוצא שפתיו והוא מביע את תודתו להנותן ע"י רמזותיו וקריצותיו כמיטב יכולתו, וז"פ ואילו פינו מלא שירה כים וכו' אין אנחנו מספיקים להודות וכו' שאין ביכולתינו להודות לך ולשבחך כגודל ערכך, ואולם הרי עד הנה עזרנו רחמך ולא עזבונו חסדיך ה"א ויודעים אנו שגם אל תמשנו ואל תעזבונו לנצח, והגנו אסירי תודה לך על כל הטוב אשר גמלתנו, על כן אברים שפלגת בנו וכו' נשתדל לעשות באותן אברים מעוטי הערך כפי יכולתינו, ואמר הן הם יודו הודאה בעלמא כאדם הנותן תודה למטיבו באמרו מודה אני לפניך, אמנם לא נתיימר לומר שנספר כל רוממות השי"ת כי זה מהממנע אפילו אילו פינו מלא שירה כים.

עוד יש לפרש בזה, ע"פ משל לאדם שקיבל טובה מחבירו, וחבירו המטיבו הגיש לפניו ניר וכלי כתיבה גרועים ודורש ממנו שיכתוב לו התיבות מודה אני לך, והלא מתנצל ומתחנן בפניו הלא תדע כי אינני בקי במלאכת הכתיבה ובסדר האותיות ומה גם בכלים גרועים שכאלה הלא יהיו דברי ללעג ולקלס, והוא לא מרפה ממשאלתו ודורש ממנו שוב שיעשה כפי שדרש ממנו, ולאחר שממלא משאלתו היתכן שעוד יגער בו וילעג על גריעות ופחיתות מעשהו בזמן שהוא עצמו ביקש זאת מידו. וז"ש אילו פינו פה של עצמנו, מלא שירה כים, ולשונו של עצמינו וכו', אז בודאי אין אנחנו מספיקים להודות להשי"ת כרוב גודלו, ברם הרי הן הנה

אברים שפלגת בנו ורוח ונשמה שנפחת אתה באפינו ובכלים הללו צוית עלינו להודות לשם קדשך, ולו היית נותן בנו אמצעים נעלים ויפים מאלו היה גם ערך שבח פינו גדול פי כמה, אבל מכיון שלא נתת בנו כי אם אברים פחותי ערך הללו אז גם עתירתנו הדלה תיערב לפניך. – וכהנה רבות יתבונן כל בר ישראל וישפוך לבו בתפלתו בהבנת הענין בהרבה דרכים ע"פ פשטות, חוץ מדרך סוד בדברים העומדים ברומו של עולם.

ומוחוצ'ל הביא שם בשם אביו ביאור הדברים (מש"ש מגמ' ברכות ל"ג משל למלך שמשחמש בכלי זהב ומקלסין אותו בכלי כסף, לשון זו לא מצאתי בשום מקום, ובגמ' שם אמרו אלף אלפים דינרי זהב וכו' ע"ש) כי מה שהקב"ה נתקלם ונשתבח מברואיו הוא רק מצד חסדיו שמזכר את בראיו ואפי' מלאכי רומה אין ביכולתם די באר להודות ולשבח, וז"ש ואילו פינו מלא שירה כים וכו', כלומר שבאם אלמלי הי' פינו מלא שירה כים אז היה ביכולתנו להודות להשי"ת כפי רוממות ערכו, א"כ הי' אסור לנו להודות ולשבח באברינו הגרועים בגלל שהיינו ח"ו כממעטים בשבחיו של מקום, אבל מכיון שגם אילו פינו מלא שירה כים ולשונו רינה וכו' גמי אין אנחנו מספיקים להודות וכו', (ונראה להוסיף נופך במ"ש ועיינו מאירות כשמש וכירה, לפימ"ש הרמב"ם שהשמש וירח הם מהותים רוחניים כמו מלאכים, ולזה התכוין לומר מכיון שגם אלמלי היינו כמלאכים לא הי' בפינו די באר להודות ולהלל לשמך הגדול, שגם המלאכים אינם משיגים חקר גדולתו יתברך ושואלין זה לזה איה מקום כבודו) על כן אברים שפלגת בנו וכו' הן הם יודו ויברכו, מכיון שבין כך לא יתואר בשום נאצל היכולת להודות להשי"ת כפי רוב גדלו, והרי ידענו שרצונו יתברך להתקלם ע"י בראיו ובמלאכיו ישם תהלה, וכן מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים, והרי לגבי הקב"ה ליכא נפקותא בין שירת המלאכים לתפלת בו"ד כיון ששום נברא לא משיג ערכו, ומכיון שנותן רשות למלאכים הרי שאין מדקדקין בדבר ושוב גם אנחנו יכולים להודות, ובר"ז המשיך לבאר מי א-ל כמוך וכו' נזרא תהלות, כי אימה ובעתה יאחזנו בעמדנו לשבחך מכיון שכל המרבה לשבח הרי זה כמחרף ומגדף ח"ו כי משל למלך שיש לו וכו' כנ"ל, אמנם היות שאתה תפארת ישראל שומע תפלות ומתאוה לתפלתן של צדיקים, שוב גם שומע אל אביונים ה' שהרי כלפי השי"ת הכל כעניים ואביונים כי חקר אלוה מי ימצא, ומכיון שכן נמצא שכל עיקר קבלת התפלות הוא לפנינו משורת הדין, והרי כל מדות השי"ת הם בלי תכלית ולכן גם שועת עניים ישמע, אתד"ק בתוס' ביאור.

וזת אחד מעיקרי האמונה, להאמין ששום נאצל וגם מלאכי מרום אינם מכירים ברוב גדלו יתברך, וכמ"ש הרמב"ם אלמלי ידעתיו הייתיו, כי עילת העילות בלבדו הוא שמכיר בערך עצמו ולא שום יצור נברא ונאצל, והוא בלתי מושג אף אצל מלאכים הרמים חיות ואופני הקודש וגם באצילות דאצילות, וכמ"ש בשיר היחוד אין מכיר אותך זולתך.

הנה כבר אמרתי כמ"פ בביאור דברי הראב"ד שהשיג על מ"ש הרמב"ם (בפ"ג מהל' תשובה ה"ז) וחמשה הם הנקראים מינים וכו' והאומר שיש שם רבון אחד אבל שהוא גוף ובעל תמונה, וכתב הראב"ד ולמה קרא זה מין וכמה גדולים וטובים ממנו הלכו בזו המחשבה לפי מה שראו במקראות וכו' עכ"ל, וכל העובר ישתומם. ויש אימרה מתלמידי הבעש"ט שכאשר הרמב"ם הוציא פסקו הלך גורשו אלפים ורבעות נשמות שהיו כבר מאות שנים במקום מנוחתם בגן עדן, והראב"ד ראה זאת וכתב השגתו ואז הוחזרו כל אלה הנשמות למקומן, ובודאי שהדברים אמיתיים מפי צדיקי עליון שהגידו מה שראו בעולמות העליונים, אבל עדיין צל"ב למה השתמש בביטוי קשה כזה והי' די באומרו אין הלכה כן. וזה מכבר ביארתי הכונה בזה, כי הנה ידוע שהרמב"ם הוא שפירסם וביאר את כללי האמונה לכל בני"ה והעמידם על אמיתות דת אמונתנו הק', וחיבר את ספרו מורה נבוכים לפי שהיו בני דורו נבוכים באמונה ודימו עניני הגשמה על הכוכ"ע שהוא גדול באורך ורוחב ואש אוכלת ח"ו, וחשבו זאת בגדר מצות האמונה לשער גדלות השי"ת, ודעתם השתבשה ממה שראו במקראות ובדברי אנדות כינויים גשמיים כלפי השי"ת, וכל ספר המורה תוכנו לבאר ולהסביר כל המקראות ודברי חז"ל אשר יש בהם מקום למעות בזה, שאין הכוונה אלא לענין רוחני ובלתי מושג.

וידוע שזאת היתה הסיבה שזקה"ק בעל דברי חיים זי"ע התנגד להדפסת העין יעקב עם תרגום לשפה המדוברת, ואמר שענינים הללו לא נמסרו אלא לבני תורה שיודעים שכל הדברים שזכרו באגדות חז"ל הם ענינים רוחניים למעלה מהשכל, אבל נשים וע"ה בקל יכשלו ויפלו להגשמה ואפיקורסות כשיתבוננו באגדות הש"ס. והנה"ק מוהר"ש סופר זצ"ל כתב במכתבו כי אף אם עלול שיגיעו מזה להגשמה אין אלו אלא גשמי ברכה, שעדיף עכ"פ שילמדו מדברי חז"ל משיקראו בספרי מינים ואפיקורסים.

כמו כן חורו הרבה צדיקים שלא ללמוד ספרי קבלה, כי מי שלא קיבל מפי אליהו ואין לו נפש מזוכך מעולם האצילות עלול הוא להכשל לגשם בעולמות העליונים, ועד ימי האריה"ק היו דברי קבלה נמסרין בחשאי מפה לאוזן, כי לאו כל מוחא סביל דא להבין עניני מלאכיות, כי זה כל האדם נוצר בגוף וגשם ומורגל בגשמיות ולא ראה ולא השיג עניני רוחניות ולא יתכן שיבין מדעתו בדברים הללו, ובכדי להשיג ענינים אלו צריך לבחינת נבואה, – והרמב"ן בסוף הקדמתו לפי' עה"ת כותב ואני הגני מביא בבירית נאמנה וכו' לכל יסבור סברא ואל יחשוב מחשבות בדבר מכל הרמזים אשר אני כותב בסתרי התורה כי אני מודיעו נאמנה שלא יושג דבר ולא יודעו כלל וכו' עי"ש.

וזו היתה דרך חסידות צאנו – כמו שלא היתה דעת זקה"ק נוחה מהעתקת העין יעקב כנ"ל, וכן תלמידיו ממשיכי דרכו לא היו משמיעים דברי קבלה וסודות

באתגליא, וכל דברי תורתם הי' רק בפלפולים ודברי מוסר. וכעין זה שמעתי מכ"ק אאמו"ר זי"ע מה ששמע מפ"ק זקה"ק – אודות דברי הנודע ביהודה שקרא תגר על אמירת לשם יחוד – "זייער גערעכט איז געווען ר' יחזקאל", קומט אריין א גראבער יונג א קוניאש (- עגלון וסוחר סוסים, ממדריגה פחותה בימים ההם) און שרייט לשם יחוד, וואס יחוד וואס קוב"ה וואס שכינת' ... (מאוד צדקו דבריו של ר' יחזקאל', הנה נכנס עם הארץ לביהמ"ד וצועק לשם יחוד וכו', וכי יודע הוא מה זה יחוד ומה קוב"ה). ועיין בחק יעקב סי' תפ"ט ס"ק י"א, וז"ל וחדשים מקרוב באו והדפיסו נוסח הספירה ע"פ הסוד וכו' ורוצים להיות מכת המקובלים וכו' עיי"ש בדבריו המלהיבים. ומעולם לא שמעתי מאאמו"ר שיאמר נוסח לשם יחוד זולת בלילי פסחים שאז ערך את הסדרים מתוך סידור האריז"ל והרבה באמירת לשם יחוד, וכן בר"ה ויו"כ התפלל בסי' האריז"ל, ובכל ימות השנה לא נשמע ממנו רמז כלשהו בדברי סוד, – ויודע אני בבירור שהי' בקי בנגלה ובנסתר, וכבוד ה' הסתר דבר. וכדבר הזה בעת הנחת התפילין הקטנים (רש"י ור"ת בבת אחת) ובעת עריכתו תיקון חצות הי' סגור ומסוגר בחדרו ובאותה שעה נאסרה הכניסה להיכל קדשו, וכן נהג לפניו זקה"ק בעל דב"ה. והענין הוא כי מי שלומד חכמה זו ואינו ראוי לכך יכול ליפול מזה להגשמה ואפיקורסות וכל זיגין בישין ח"ו, ואמרו צדיקים שהאיש הלומד עניני תיקון רחל ותיקון לאה ולא נפשט מגשמיזם, ומעלה במחשבתו שיש בעולם נשים רחל ולאה מזה יפול הנופל לכפירה ומינות ח"ו, ואין ללמוד חכמה זו רק מי שהתנהג בקדושה וטהרה מנעוריו ולא נפגם בחטא הידוע מימיו, ומילא כריסו בנגלות התורה עד שיודע הלכה בכל מקום. ולך נא רואה מ"ש זקה"ק בשו"ת דב"ה (ח"ב יור"ד סי' מ"ז) וזל"ק, ואין אנו עוסקים בחכמה הקבלה מתוה"ק רק בשעה שבני אדם על מטתם ואנחנו מנדרים שינה אבל עיקר עסקינו בש"ס ופוסקים וכו' עיי"ש, ומשם אתה למד כי אף אלה שכבר נכנסו לפרדם עיקר עסקם היא בנגלות התורה, וד"ל.

יבזאת היתה מבוכת אנשי דורו של הרמב"ם שנכשלו במעויות כאלו ודימו עניני הגשמה על הבוכ"ע, והרמב"ם פירסם וגילה את טעותם, ובזה הציל רבים מבנ"י להחזירם אל חיק אמונה"ק הברורה, וזה כוונת דברי הראב"ד כמה גדולים וטובים יש עכשיו שהגיעו לכך להיות גדולים וטובים ממנו רצ"ל על ידי דברי הרמב"ם, ואשר בתחילה חלבו במחשבה זו, ועין רואה כי כל עיקר טעותם היתה מחמת חסרון ידיעה, ולמה איפוא קרא להם מינים ואפיקורסים, – וע"י פסקו זה של הראב"ד חזרו ונתעלו כל אותן נשמות הנדחות כנ"ל, דאיגלאי מילתא שהיו שוגגים ואנוסים.

הארכתי בזה כדי להוציא ממה שראיתי לאחד שכתב בחיבורו, שכדי לעורר היראה והכונה טוב שיצייר לפניו שהקב"ה עומד לפניו כדמות אש גדול ונורא, וזה טעות מוחלט וחם מלהעלות על הדעת, שאף הראב"ד לא בא לחלוק ע"ד

הרמב"ם בזה להחזיר מחשבות כאלו. ועיקר ההתבוננות בתפלה תהי' בחשבו הנה אנכי עומד עתה לפני מלך גדול ונורא שהוא למעלה מהשגת אנוש, והרה"ק מבארדיטשוב זי"ע היה אומר "אלקים שהייתי משיגו לא הייתי עובדו", וזה כוונת אומרינו אלוקינו ואלוקי אבותינו אלקי אברהם יצחק ויעקב, שמהם קיבלנו כי יש קל בשמים, ולא ביגיעת השגת שכלינו הגענו לידי הכרה זו, כי הוא בלתי מושג כלל. וכבר הארכתי בתשובה (שו"ת דברי יציב יור"ד ח"א סי' מ') בענין איסור הכניסה כהיום למערת המכפלה בגלל בית תיפלתם שבנו עליה, והארכתי מדברי הפוסקים ברדב"ז וריטב"א ועוד, שהערביים דינם כעובדי עבודה זרה גמורים אף שאומרים שמאמינים בהשם ואחדותו, שקר בפיהם ושוא ותפל בלכם כי בגופותיהם המזוהמים ובשכלם הגם אי אפשר להם להאמין במה שאין בכוחם להבין בשכל הטבעי ובאים לידי דמיונות כוזבות בהגשמה רח"ל וזה גופא הוי ע"ז, שרק אמונה פשוטה אני מאמין באלקי אברהם יצחק ויעקב הבלתי מושג בשום פנים ואופן אפי' למלאכים ושרפים, ולמשה רבינו מקור הנבואה רק אחורי יראו לפני לא יראו, ואפי' להשיג ענין זה השגה האמתית בלי שום נטי' כל שהוא צריך לקיים כל התורה כולה ולהתפשטות החומר הגם ולהדבק בשכל העליון, כמבואר בספה"ק (עיין נועם אלימלך) עה"פ וידבר אלקים את כל הדברים האלה, שרק מזה יוכל לבוא להשגת אנכי ולא יהי' לך שנאמר אח"כ, ודו"ק.

וע"פ דברי מוחזז"ל הנ"ל יל"פ הכתוב, אתם נצבים היום כולכם בלי יוצא מן הכלל, וכי יפלא ממך אך יתכן שגם איש נבזה ושפל יורשה לעמוד לפני השי"ת, לז"א ראשיכם שבמיכם זקניכם ושטריכם והיינו כיון שהם הורשו לעמוד אף שאינם ראויים לכך כי הרי נגד הא"ס כולם אינם אף כגרגיר חרדל, ממילא שוב כל איש ישראל יכול להתייצב לפני ה"א, כי אם היו מדרקקים באמת ובמדה"ד הרי לא היתה הרשות נתונה לשום נברא כי הן שמים לא זכו בעיניו (איוב טו, טז) ובמלאכיו ישם תהלה (איוב ד, יח), ומי יכול לעמוד לפני השי"ת, וגם המלאכים כאשר פונים מבטם נגד הא"ס הם נשרפים, ומכיון שמשרתיו העומדים ברום עולם משמיעים יחד בקול דברי אלקים חיים שוב כל איש ישראל רשאי לעמוד לפני השי"ת שכלפי השי"ת כולם שווין.

ובזה נל"פ הפיוט מכניסי רחמים וכו', ומהר"ל בספרו נתיבות עולם (נתיב העבודה פ"ב) קרא תגר על זה כי אסור לבקש משום אמצעי זולת השי"ת, ועשו"ת חת"ם (או"ח סי' קס"ז) מ"ש בזה, אמנם מקובל ונהוג בתפוצות ישראל לומר פיוט הלל, וצ"ב. וי"ל כי הנה איש ישראל משכים לסליחות במס"ג, ושנתו תיגדד ממנו מפחד יום הדין כי בא, והולך לטהר עצמו במקוה, ודמעות זולגות מעיניו מרוב פחד, ואומר סליחות בכוונה ובכבי' רבה, ואמנם האם באלה יצדק גבר לגשת בתפלה לפני הבוכ"ע, והרי מלאכים ושרפים באמרם שלש תיבות הם נשרפים, ומה יענה אנוש חוטא ופושע במה תכון תפלתו לפני הקב"ה, כדלים וכרשים דפקנו דלתך. ולזה

אומרין קצת מצדקי, מכניסי רחמים הכניסו רחמינו וכו', כלומר הרי הקב"ה יוצר משרתים להשמיע בקול וגם הם אינם ראויים כלפי הא"ב ה', ועל דא ארו"ל (מובא ברש"י בראשית א') שבתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדה"ד וראה שאין העולם מתקיים הקדים מדה"ר ושתפה למדה"ד, שע"פ מדה"ד אף מלאכים הכי רמים לא יצדקו, וז"ש מכניסי רחמים מכיון שיש בשמים ממעל מכניסי רחמים אשר כל עיקר הוייתם ג"כ אינו אלא בבחינת רחמים, שוב ערבה לבנו לבקש שיוכנסו גם רחמינו לפני בעל הרחמים, ואין הכוונה בזה לבקש מהם ח"ו אלא להביא ראי' מהם, דכיון שיש מכניסי רחמים כן אנחנו נירצה לפניו בגודל רחמנותו ית"ש, והבן.

ובדרכינו גל"פ דברי המדרש (ויק"ר כט, ג) עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר, בשעה שהקב"ה יושב ועולה על כסא דין בדין הוא עולה וכו' ובשעה שישאל נוטלין שופרותיהן ותוקעין לפני הקב"ה וכו' ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם והופך עליהם מדה"ד לרחמים עכ"ד המדרש, ורבו בזה הדקדוקים. וגל"ל כי הנה ארו"ל (שבת קיז:) תקיעת שופר חכמה ואינה מלאכה, והיינו שזה ברור לכל מבין שלא עצם התקיעה היא העיקרית כי אם הרמזין עילאין שטמונים בה, כמבואר בסידורים כוונות הרמות שיש בשופר ואלפי כוונות בתשר"ת גבוה מעל גבוה להמתיק דינים המתעוררים בר"ה יומא דדינא להופכם ולהמתיקם לרחמים וחסדים על בני", ולא המעשה עיקר אלא מחשבה שבראש בכוונות עליונות, ולואי שהיינו משיגים חלק קטן מני רבוא רבבות ממה שבר ישראל צריך לכון בסדר התקיעות אשר נמסרו לצדיקים יסודי עולם שהיו בקיאין בשבילי דרקיעא, אבל מה יעשה אדם פשוט שאינו יודע אלא לתקוע תקיעה בעלמא ללא כוונות, הכזאת ייעול קמי מלכא להפוך מדה"ד לרחמים ולהמתיק דינין תקיפין ודינין קשיין מיום ראשון ויום שני.

אמנם ארו"ל (ר"ה טז.) למה תוקעין רחמנא אמר תקעו וצ"ב. וי"ל עפ"י מה דאיתא בספספ"ק בשם ספר הכריתות שאמר כי אחר שלמד כל ספרי קבלה הנו עומד ומתפלל כתינוק בן שלש בכוונה פשוטה, וזו היא אחת הכללים בדרכינו דרך חסידות צאנו, שבד בבד עם כל הכוונות הרבות – ובפרט בימים הקדושים שעל כל תיבה ותיבה יש ענינים ארוכים בס' הארז"ל וביותר בס' הרש"ש, – צריך להזהר שלא להחסיר כוונות פי' המלות, שאם חסרם הרי לא יצא ידי חובת מצות תפלה אלא מצות כוונות הסודות.

וביאור הענין, כי הנה זאת יש לדעת שכל סודות הקבלה אינם עניני גימטריאות וחשבונות בעלמא, – ורבים יכשלו בזה, אלא שכולם הם ענינים רוחניים אשר נתגלו לצדיקים שהתהלכו בעולמות העליונים בהתפשטות הגשמיות גבוה מעל גבוה שומר, ואותן ענינים שהן כוונות רמות אצל מקובל אחד הגם ענינים פשוטים למשנהו, וכל עניני הגימטריאות שדרשו אינם אלא לפי שורשם ומקורם

בעולמות העליונים. ודכרנא כד הוינא מליא ראיתי בבית מסחר ספרים ספר רב האיכות בחשבונות וגמטריאות, ודמיתי בדעתי שבודאי כ"ק אאמו"ר יהנה מזה, וקניתי את הספר והגשתי ל"אאמו"ר, ומיד כשפתח והסתכל בו במבט עין אמר לי לסלק את הספר כי מחברו אינו יודע מהו שח. שגור בפי העולם שלכן נקרא הספר על התורה "בעל הטורים", להורות נתן כי לפי שמחברו הוא שחיבר את ספרי הטורים ורם ערכו, בגין דא רשאי הוא לדרוש בגמטריאות, כי לא נמסרו דברים הללו אלא למי שמכוין ויודע שורש כל ענין ועפ"ז מחשב גמטריאות. ועיני כוונות הללו רבו כמו רבו למעלה גבוה מעל גבוה, ואף אלו שידעו והשיגו מ"מ חקר אלוקי לא תמצא לכיון דעת עליון כוונות הא"ס ב"ה וב"ש, ולואת צריך לכיון גם כוונה הפשוטה ועל דעת הבוכ"ע כי ה' יגמור בעדי, והאמת שבכוונה הפשוטה אפילו פשט שבפשט וכו' עד פשט שבסוד וכן ברמו דרוש עד סוד שבסוד רוא עילאה שטמון בה כל הסודות הקדושים עד מחשבות יוצר הכל שרק הוא המאציל כל הנאצלים א"ס בהוב"ש יודעם, וכל מלאך וכל צדיק ונביא משיג כפי שרשו שיכול להשיג, והדברים עתיקים למי שמשיג דרך האמת מחכמי האמת לפי הקבלה מהבעש"ט ותלמידיו הקדושים ואשרי להבאים בסוד ה' והבן.

וזה"ש למה תוקעין רחמנא אמר תקעו, כלומר לא שיכוין לתקוע כנגד אברהם יצחק ויעקב ולהמתיק הדינים וכדו', שבוה בלבד עדיין לא יצא ידי מצוה כיון שלא התכוין בתקיעתו לקיים מצות השי"ת אלא להמתיק את הדינים, וצריך לתקוע על אותה כוונה דרחמנא אמר תקעו ועל דעת כל הכוונות שצויה הא"ס ב"ה וב"ש והנני תוקע לקיים גזירת מאמרו, והוא כבר יודע לצרף כל הסודות הטמונים בתקיעות, ועל דרך כוונה זו נוכל גם אנחנו לגשת אל הקודש ומעשי מצוות שלנו ג"כ אינם מרוחקים מהשי"ת, כי אמנם יודע אני שהנני ע"ה שלא שנית בספרי קבלה וגם אינני בקי כדבעי בהל' שופר, אבל בכל כוחי הנני תוקע לקיים מצות השי"ת, ותתקבל ברחמים וברצון סדר תקיעתינו.

ובזה ג"כ בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם וכמה קושיות באלו התיבות ואחריו כדי לערבב השטן עיי"ש, באלו התיבות נרמזין סודות קדושים ונוראים למעלה למעלה וכמו דקודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד עצם השי"ת שחכמתו ודעתו אחד כמבואר בספרי הרמב"ם ובליקוטי אמרים, והוא מכוון בהתיבות הפשוטות לפי מה שציוותה התורה חכמתו ודעתו הבורא ית"ש ויתעלה, ודו"ק הרבה בזה.

וזה דבר המדרש בשעה שהקב"ה יושב ועולה על כסא דין בדין הוא עולה, וזקוקים להמתקת הדינים, ובשעה שישראל נומלין בידיהן בלי כוונת מחשבה שבראש, שופרותיהן דייקא כפי שהם וכפי השגתם, שאין אתנו יודע עד מה איך להמשיך שופר עליון, ותוקעין לפני הקדוש ברוך הוא, ועד"ש הרמב"ם במורה שהבנת מלת

קדוש הוא ענין מופרש ומובדל, ולזה יכוין לפני הקדוש ברוך הוא כלומר לפני מי שהוא קדוש ומובדל למעלה מהשגת אנוש ושום ילוד אשה ושום מלאך לא יגיע להשיג עומק כוונת יוצר בראשית, ולכן גם כשמעשי תקיעתן בלי כוונה הקב"ה מקבל וכן"ל, ומתמלא עליהם רחמים וכמשה"כ (תהלים נא, יט) לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה, וכיון שכ"א מבנ"י רוחו נדכה בקרבו באמרו יודע אני שכל כוונת מחשבותי אין שוה בהם ומצפה אני לחסדי השי"ת שירצני והנני תוקע על דעתו, מיד הקב"ה מתמלא עליהם רחמים והופך להם הוא עצמו מדה"ד לרחמים וכן"ל כי ה' יגמור בעדי.

הנה לקראת ימי הסליחות הבאים לקראתינו כל בר ישראל מבקש לו דרך להתקרב אל הבור"ע, בידעו נגעי נפשו אשר בכל השנה הי' מושלך ונתון בנ' שערי שומא בהתרחקות מבוב"ע, - וצריך כל אחד ללמוד ולשנן לעצמו לדעת עכ"פ פי' המלות שבפיוטים לסליחות וקריובין, שבדרך כלל המה בכתובים בקוצר אמרים ורמזים והרבה צריך ללמוד כדי להגיע לידי הבנת פשטות הכוונה, ובעוה"ר כל אחד טרוד בעסקיו ואומרים את הסליחות במהירות וחפזון בלי כוונה. ואולי זה היה טעם ועיקר כוונתם של הרבה קדושים שנהגו לדלג על פיוטים הקצרים, כי הפיוטים הגדולים כמו ונתנה תוקף וכדומה חוברו בדרך כלל בלשון קל להבין, ואף שנבחרו דבריהם בסודות נעלמים אבל עכ"פ כוונות פשטיות מובנים לכל אדם, אבל בשאר הפיוטים שרוב המון עם אינם יודעים להבין פירוש המלות מה בצע באמרתו. אמנם ידוע שבצאנו הקפידו מאוד על אמירת כל הפיוטים וקה"ק זי"ע היה מרעיש עולמות אם קרה פעם שחיסרו מלומר איזה פיוט, ומרגלא בפומי' מ"ש במהרי"ל (בסדר הל' תפלה לירח"ב) שאין לשנות מנהג המקום בשום ענין וסיפר מעשה בעצמו שהיה ש"ץ ואמר איזה סליחה שלא היה מנהג המקום לאומרה ולימים מתה בת הרב ביוכ"פ והצדיק עליו את הדין שלקחה על מה ששינה מנהג המקום עיי"ש, ולהיות שבצאנו היו שם החבראי קדישא תלמידי חכמים מופלגים וכן היושבים ברובם היו ת"ח מובהקים לכן נוהרו באמירת הפיוטים. - ועכ"פ אנחנו נחזיק במנהג הנהוג אצלנו מקדמת דנא לומר כל הפיוטים כסדרן, ובקשתי מכל הבאים להתפלל בתוכינו שילמדו להבין פי' המלות, ובפרט ש"ץ שעליו להוציא את הרכים, ואם אינו יודע כוונת הדברים נראה דהוי הפסק, ולכן נהגו הגר"א ועוד הרבה צדיקים לומר את הפיוטים רק אחר חזרת הש"ץ, וכמו כן בחלכות עבודה בתפלת יוהכ"פ אם לא כיוון ולא הבין לא קיים כלל ענין ונשלמה פרים שפתינו, וכמ"ש בשו"ע הרב (ס"ו נ' ס"ב) שאין קריאת פרשת התמיד ומשניות דאיזהו עולין ללימוד משנה אלא למי שמבין וכו' עיי"ש.

ובזה נ"ל טעם מנהגינו שלא לומר הפיוטים שבברכות קריאת שמע רק הפיוטים שבחזרת הש"ץ, וטעמא בעי לחלק ביניהם שהרי כולם ממקור קדוש יהלכון, אלא י"ל שמחמת חסרון ידיעתנו בהבנת הענינים נחשבת אמירת הפיוטים כהפסק

גמור בברכות קרי"ש, - ובפרט הפיוטים שנוסדו על סדר הלכות כמו פיוט אור יום הנף וכדומה, וברור אצלי אשר עפ"י סוד יש לפיוטים אלו התקשרות ושייכות לענין העלאת אותה התפלה למעלה שבדרך סוד יש בהלכות אלו כוונת תפלה להשי"ת, וכמ"ש בהקדמה לדברי חיים עה"ת - מבניו הקדושים - "כי שמענו מפיו הק' שגם בפלפל ההלכות לא אמר שום דבר רק אשר יוצדק חידוש זה גם לפי הקבלה" עיי"ש, וע"פ קבלה יש באלו ההלכות רמזים גבוהים לבקש להמתיק ולהמשיך רחמים על כלל ישראל, וברורות הקדמונים שרוב המתפללים היו צדיקים וקדושים להם יאתה לומר פיוטים אלו, אבל אנו בעוה"ר שאין אתנו יודע עד מה בסודן של דברים וגם בפשטות אין כל אחד מבין, לכן נמנעים מלומר הפיוטים כדי שלא יהיה הפסק באמצע ברכות קרי"ש. משא"כ בפיוטים שבחזרת הש"ץ כיון שמדקדקין לחזור אחר הש"ץ ת"ח גדול בתורה וכמבואר בשו"ע (סי' תקפ"א), שהוא מבין פירושן של דברים ולגבי' ידי' לא חשיב הפסק, - ואף אותם שליחי צבור שאינם מבינים בסוד הדברים אבל עכ"פ יודעים הכוונה בפשטות ויודעים שטמון בזה סודות נעלמים ומתפללים על דעת הראשונים ועד"ש שליחותא דקמאי עבדינן, לכן שפיר אומרים אף פיוטי ההלכות שבחזרת הש"ץ כגון פיוט אלוקי הרוחות בשבת הגדול, - ולזה בחזרת הש"ץ כיון שכל הקהל כבר יצאו ידי חובתן בתפלה דלחש שפיר יכולין לומר אתו את הפיוטים, לא כן בברכות קרי"ש דכיון שלא כל אחד מבין המתפללים יודע פירוש הפיוטים לכן נמנעים מלאמרם כלל, והבן. ועכ"פ החרד לדבר ה' וחם על נפשו יזהר ללמוד פירוש הפיוטים לכה"פ של תפלות הימים הקדושים כדי שיוכל לדבר דיבורים הגונים לפני השי"ת.

ונבוא לבאר עוד ככוונת הכתוב אתם נצבים היום, ובוזה"ק היום דא ר"ה. דהנה בני" זוחלים ורועדים מבוא יום הדין יום הרחמים, ואנחנו עומדים בלי הכנה כיאות ריקים מכל דבר טוב, משנה לשנה פוחתין והולכין תחת להתעלות ולהטיב מעללינו, ובאלו פנים נעמוד לבקש ואיך נזכה בדין להמתקת הדינים, אבל נחמה פורתא יש לנו כמ"ש למעלה שאף ברורות שלפנינו שהיו גדולים וצדיקים היו זקוקים לשיתוף מדה"ר, ומכיון שמדת רחמנותו יתברך כוללת גם על נמלה ויתוש יחוס גם עלינו. וזהו אומרו אתם נצבים היום - דא ר"ה - להפקד בשנה טובה ומבורכת ובתיבה וחתימה טובה, ובא הכתוב לבאר איך יתכן שביומא דדינא ותוקפא יחמלו על איש גרוע כמוני שהרעותי את מעשי ומשורת הדין אסור עלי להיכנס לביהמ"ד ולנגוע במחזור, לזה אמר ראשיכם שבטיכם וגו' ולכן כל איש ישראל וכנ"ל, כי אין סוף למדת רחמנותו יתברך.

ויבואר עוד, כל איש אף הפשוט הוא בבחינה גבוהה בחינת ישראל, ומאוד נהניתי שאח"כ מצאתי כן בחת"ס הנמ"ח. והוספתי לפרש, ע"פ שדר"ל (יומא עד). כל לרבות חצי שיעור, וזה כל איש ישראל אף האיש שאין בו אלא בחינת כלשהו מישראל, ואינו בבחינת אדם כי נמשל כבהמות נדמו וכארז"ל (חולין ה'): זרע

אדם זורע בהמה בנ"א שדומין לבהמה, אבל בצורתו החיצונית נראה כאיש ומשהו אנושיות בקרבן, אז ברוב רחמי השי"ת נותנים גם עליו תורת ישראל והקב"ה מקבל תפלתו, כי אתה שומע תפלת כל פה, אף בחינת פה בעלמא כלומר אף שדבריו היו בלי כוונת הלב ג"כ לא מרחקים אותו ונשמע קולו בתוך תפלת עם ישראל ברחמים.

ולזה ממשיך הכתוב ופורט טפכם נשיכם ואף גרך אשר בקרב מחניך, ואף מחטב עציך עד שאב מימך גם עליהם יתגוללו רחמי השי"ת, לעברך בברית ה"א ובאלתו שיהיה להם קיום ומעמד נגד התוכחה, והקב"ה ימתיק להם הקללות לברכות.

מובא בנמרא (חגיגה ה:) רב אידי אבוח דר"י בר אידי הוה רגיל דהוה אזיל תלתא ירחי באורחא וחד יומא בבי רב והוו קרו ל' רבנן בר בי רב דחד יומא חלש דעת' נפק ר"י לבי מדרשו ודרש ואותי יום יום ידרשון וגו' כל העוסק בתורה אפי' יום אחד בשנה מעלה עליו הכתוב כאילו עסק כל השנה כולה עכ"ל הגמ', מתגלה לנו מתוך דברי הש"ס רעיון נפלא, שבכוחה של יום אחד לחפות על כל השנה כולה.

וג"ל שזה הטעם לקריאת מסכתא דיו"כ יומא, מלשון יום, שזה הענין ביוהכ"פ להיות כל אחד בר בי רב דחד יומא, שכל בר ישראל באיזה צורה שהוא משוקע בגשמייות ונפול בתהומא רבה מ"מ בהגיע יום הקדוש כל אחד פונה אל אלקיו, ועיניו שופכות נהרי דמעה בתפלה זכה וכל נדרי, וכל תפלותיו הם בהשתפכות הלב, ויושב כל היום בביהמ"ד חרף מצוקת הרעב, עד שגם השטן מודה ואומר יש לך עם אחד בארץ כמלאכים וכו' (פדר"א הובא בטור ס' תר"א), וכ"כ בדברי חיים (דרוש ראשון ליו"כ) וזל"ק, כידוע המנהג בכל ישראל שבערב יוה"כ סמוך לעת ערב אפי' פחותי ערך מעוררים למאד במס"ג לה' בתשובה כי אז נתבטל כמעט כח התאוות והחומר וכו' עיי"ש בדבבה"ק, וסימן טוב על האדם שכאשר מחזיק לכה"פ במצות עיניו יוה"כ הריהו בכלל ישראל, וכדאי הוא זכות ההוא יומא להציל לכל בר ישראל.

ודבר פלא מצינו בפרש"י עה"ת (סוף פר' ויקרא) בשם התו"כ וזל", צא ולמד מאדם הראשון שלא נצטווה אלא על מצות ל"ת ועבר עליה ראה כמה מיתות נקנסו עליו ולדורותיו וכו' מדה טובה המרובה היושב לו מן הפיגולין והגזירות והמתענה ביוה"כ עאכ"ו שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות עכ"ל, והדברים ראויין לתשומת לב דמה צורך הגנת זכותו לדורותיו אחריו כשגם הם מתענים ביוה"כ ויש להם זכות עצמם. ודוחק לפרש הכוונה שמוסיפין להם גם זכות אבותם, שאין זאת במשמעות הלשון. אמנם כפי פשטות ההכנה בדברי רש"י נראה שהמדובר בתינוק שנשבה לבין העכו"ם ולא שמע ולא ידע על עצם היום הזה, אולם בשמים ממעל שומרים את יחסו ומתגלה שלפני אלפיים שנה הי' סבו מתענה ביוה"כ, וזכות המצוה הזאת מגינה לדורי דורות אחריו אף לאלו שהתרחקו לגמרי מדרך היהדות, והקב"ה חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח שכל ניצוה"ק אשר

מוצאם מזה האיש שהתענה ביוה"כ ישובו ויחזרו לקדושה העליונה, והדבר מבהיל לרעיון.

לקראת הימים הקדושים הבעל"ט מן הנכון להזכיר בזה את מאמר הרה"ק מראפשיץ זי"ע, – בשעת המחלוקת הידועה כאשר הרה"ק הרר"מ מרימנוב זי"ע ורעמי' רצו להחיש את הקץ ואמר מוטב שילכו מראווא ועד לעמבערג (בוודאי שה' לו כוונה עמוקה בהזכרת עיירות הללו דייקא) שקועים עד ארכבותיהם בדם ישראל ובלבד שיבוא משיח, – והרה"ק הנ"ל אמר לשליש ולרביע אם יחסר שלישי או רביע יהודי לא שמענו אין אנחנו מרוצים לשמוע מביאת המשיח, והדברים ארוכים וידועים ונתפרסם אז גם בין חכמי האומות. וזכרנו בילדותי כשהייתי יושב וסמוך על שלחן כ"ק אאמו"ר זי"ע התגוללה שיחה בענין הנ"ל, ונעניתי בשאלה האם לא ה' יותר טוב אם היו מתקיימים דברי הרר"מ והיינו נפטרים כבר מעול השיעבוד והגלות שארכה ונמשכה עד ימינו ברוב סבל ותלאות שהשתרגו ועלו על צוארינו, וגער בי אאמו"ר וכי מה אתה יודע ומשיג עומק כוונתו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע. – זקה"ק מצאנו בעל דברי חיים זי"ע אמר על רבו הקדוש מראפשיץ שהיה "בעל שם", ועל מצבתו חרות "ה' יחיד בדורו בחכמת האלקית ויותר לא כתבנו כי כן נצטוונו מפי קדשו", ובוודאי שדברות קדשו גבהו למעלה משכלינו, עמוק עמוק מי ימצאנו, ואכן נוכחנו לראות שדידי' נצח.

ובפשטות ההבנה נל"פ דבריו הקדושים, כי הנה זה ברור שלא התכוין בזה לחסרון שלישי ורביע בנקי הגוף רק על עניני נפשות בני ישראל, שמי שאבות אבותיו התנהגו כשורה ואילו הוא כבר סטה לגמרי מדרך היהדות, זה הניצוץ קדוש ג'כ טעון תיקון ואסור להזניחו, שצריכין להוציא כל הניצוץ"ק שברשות הטומאה ולהחזיר אל הקדושה, ואם ה' מתקרב ביאת משיחנו לפני מאתיים שנה, אמנם לפי ראות עינינו ה' זה יותר טוב, אבל לעומת זה היו אלפי נשמות נשארות בעמקי שאול, והכריע הרה"ק הנ"ל שלא נשאר מחוט ועד שרוך געל ובכל מקום נידח שנתגלגלה לשם איזה נשמה בהכרח שתצא יחד עם הכלל כולו ויהא לה תיקון.

ודבר זה אין בכוחנו לפעול כלל ורק הבוכ"ע בעצמו יעשה זאת, כדאיתא בזה"ק פר' פקודי (דף רל"ט ע"ב) על הפסוק נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל, דלא תוסיף קום מגרמא אלא קב"ה יוקים לה. וכן ממצרים הוציאנו ה' ולא אחר, ולא כאופן יציאתם מגלות בבל שהלכו מעצמם ע"י עזרא, ובגאולה העתידה ג"כ יוציאנו הקב"ה בעצמו, שכאשר יגיעו למצב כה שפל שיתרכה הפסולת ונצוצי הקדושה ותינוקות שנשבו לתוך הטומאה, וכל מה שמכוונים לעשות לטובה הפועל יוצא מתהפך לרעה, וכבר כלו כל הקיצין, אז ירחם הבוכ"ע וירם קרן ישראל עם קרובו, דבבית שני שהיו שם גדולי נביאי ישראל עזרא ואנשי כנסה"ג, אז יכלו להתקומם

מעצמם, אבל אנחנו לא נדע מה נעשה איך ובמה נגביה עצמינו ממצבינו המושפל כשאין יודעים על מה צריכים לשוב ועל מה להתפלל ביום ר"ה, וכל אחד פונה לעסקיו וטרור על המח' בער"ה עד פנות המנחה, ואז מתעורר וניזכר כי הנה מלך במשפט יעמיד ארץ והולך במרוצה לביהמ"ד, הכי התעוררות כזו תחיש עת פדותנו, - גלוי וידוע להבוכ"ע שאי אפשר לנו לפעול דבר.

וזו כוונת חז"ל (ברכות ד:) נפלה ולא תוסיף לנפול עוד קום בתולת ישראל, היינו כשנפלו כ"כ בעמקי חושך עד מקום שאין אחריה ירידה, מקום חושך ולא אור להם לראות פתח לצאת לאוקמא מעפרא, אז יבא אל' והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, ויחזרו בנ"י בתשובה להשי"ת, וכל ניצוץ קדוש בכל מקום שהיא ואף שנבלעה כבר רבות בשנים בין האומות יוציאנה השי"ת משם, ובפתע פתאום תיפגע לבו בקרבו וירוץ לגייר עצמו ולקבל עליו דת יהודית.

ובזה נשוב לביאור הכתובים אתם נצבים היום לפני ה' א, יבוא יום שכולכם כל העומדים פה במתן תורה תתיצבו לפני ה' א מבלי השאיר שום נשמה, כל איש ישראל אף כלשהוא וניצוץ מישראל וכן"ל יושב ויוחזר לקדושה. ועז"א להלן למען הקים אותך היום לו לעם כלומר שהבוכ"ע בעצמו יקומם אותך להיות לו לעם, ולא ע"י עצמך ואף לא ע"י מלאך ושרף אלא הקב"ה בעצמו, וכמ"ש בצאת ישראל ממצרים והוצאתי אני ולא מלאך, ואיתא בזה"ק (ה"א דף ק"י ע"א, במדרש הנעלם) כי אם ה' שולח מלאך ה' המלאך נפגם מרוב טומאת וערות ארץ מצרים. וכן יהיה בנאולה העתידה בעת הצלת כל הניצוצות שנדרו לעמקי שאול במקומות אשר רק הבוכ"ע יוכל להיכנס לשם ולהוציאם. ואז והוא יהי' לך לאלקים, לא שמתחילה תשובו לקבל על עצמכם עול מלכות שמים ואח"כ ישיב ה' את שבותך, אלא בתחלה יגביה השי"ת את בנ"י להודיעם כי עם ה' אלה זרע אברהם יצחק ויעקב, וכמשרו"ל (סוף עדיית) ר"א אין אליהו בא לרחק אלא לקרב, שאז כולם ישובו ויבכו להשי"ת שרצונם ומאויים להתנהג כדת תורה"ק. וממשיך הכתוב ובאשר נשבע לאבותיך, ולכאורה מה צורך יש בשבועה זו, אלא שבא לחיזוק הענין שאף אם יהי' איזה ניצוץ נבלע עמוק בתוך האומות, אם רק יהיה מוצאו מאברהם יצחק ויעקב יתעוררו עליו רחמי שמים, והשי"ת יגלה עליו עול מלכותו שישבו בתשובה גמורה להשי"ת.

מאור קשה עלי הדבור, ותפלתי להשי"ת שיכנסו דברי בלב השומעין, וידוע אני שאיני ראוי להיות ש"ץ להוציא אחרים ידי חובתן, ולכן בקשתי שכל אחד יאמר סליחות ויתפלל לעצמו, ויבקשו גם עלי שאזכה לתשובה, וכל מפשי ישראל שרק מחמת חסרון ידיעה עברו את פי ה', וכמאמרה"כ (ישע' נא, כא) שכורת ולא מיין, כולם ישיגו מדע וישובו להשי"ת והעיקר שלא לבקש רק על עצמו, אלא על כל ניצוץ קדוש בכל מקום שהוא ובכל מקום נדה, שיעוררם השי"ת שיבאו כליל יוה"כ להתפלל עמנו, ולבקש רחמים על כלל ישראל הנתונים בצרה כי באו מים עד נפש

ואין בכוחנו לשאת הלאה, ושיתן לנו כח לקיים מצוות הימים הקדושים הבעל"ט, ויזכו כל ישראל לכתיבה וחתומה טובה בספרן של צדיקים גמורים, כי עמך כולם צדיקים וכל מי שהוא רק נצר ממעי ניצוץ קדוש, שהוא מעשה ידי להתפאר (ישעי' ס, כא), ונוכח שהחודש הזה יהי' סוף וקץ לכל צרותינו תחלה וראש לפדיון נפשינו ויחוס למען כבוד שמו המחולל בגוים, ותהי' השנה הבאה שנת גאולה וישועה בגאול"ע בב"א.

בשולחן המהור ליל ש"ק פרשת נצבים תשכ"א

בתוה"ק (דברים כט, יז) **פן יש בכם שורש פרה ראש ולענה**. ובבעל הטורים כתב, פרה חסר וי"ו, קרי ביה פרה, רמז כפרה סוררה סרר ישראל (הושע ד, טז) עכ"ל.

ונראה שאות וי"ו מרמז על ששה סדרי משנה, ועל זה הרמז גם במה שהלוחות היו ששה על ששה (נדרים לה.), ולהורות נתן את ישראל שלא יתכן להשיג שלימות אלא על ידי לימוד תורה שבעל פה. וזה שרמז הכתוב כאן איך מתדרדר אדם מישראל לשפל המצב לאמר בשרירות לבי אלך, על ידי שהוא חסר וי"ו, רצ"ל שאינו עוסק בתורה שבעל פה, ומתוך כך הוא כפרה סוררה סרר ישראל ונהיה שרש פרה ראש ולענה.

בשולחן המהור ליל ש"ק פרשת נצבים-וילך תשכ"ב

בתוה"ק (דברים לא, כט) **כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחיתון וסרתם מן הדרך אשר צויתי אתכם וקראת אתכם הרעה באחרית הימים כי תעשו את הרע בעיני ה' להכעיסו במעשה ידיכם**.

יבואר הדנה ישנם מומרים לתיאבון אשר שורש פורה ראש ולענה לסמייתם מדרך הישרה היתה בראותם שלום רשעים והתקנאו בהוללים, ודימו בנפשם שבהתערבם בגוים והתרמותם אליהם תהא להם הרווחה מרדיפות ונגישות, וכאשר יפרקו עול המצוות תשרה הצלחה במעשה ידיהם ויהיו שבעים כל טוב. אולם כעבור זמן באה המציאות וטופחת על פניהם, כי הגוים ברשעותם עדיין רודפים אותם וכל זאת לא הועיל להם למצוא מנוח לכף רגליהם.

וזוה אומרינו בנוסח הוידוי, סרנו ממצותיך וממשפטיך הטובים ולא שוה לנו, היינו שלא יצא לנו שום שוויות ותועלת מזה שסרנו ממצותיך. ובאם אחרי ראותו את כל זאת אינו מתעורר לומר אלכה ואשובה אל אישי הראשון, אז הריהו כבר בגדר מומר להכעיס.

וזה דבר הכתוב, כי השחת תשחיתון וסרתם מן הדרך אשר צויתי אתכם, מתוך חשבון מוטעה שאז ייטב לכם, ואולם בסופו של דבר וקראת אתכם הרעה באחרית הימים, ובאם גם אז תמשיכו בדרככם כי תעשו את הרע בעיני ה', הרי מזה הוכחה שכל כוונתכם להכעיסו במעשה ידיכם.

דרוש לפרשת נצבים שנת תש"י לפ"ק

בפסוק (כט, יח) והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך וגו'. ותמוה דלמה דוקא אחרי שישמע את דברי האלה הנוקבים ויורדים חדרי בטן יתברך בלבבו לומר שלום יהיה לי.

ונראה דהנה מצינו כשחטאו ישראל במדבר אמר משה רבון העולם כך אמרת בסני אנכי ה' אלקיך אלקיכם לא נאמר לא לי אמרת שמא להם אמרת וכו' (שמו"ד מג ה), והקשה בורע בירך ממה דאיתא (שבת פ"ח ע"ב) דכשביקשו המלאכים שתינתן להם התורה אמר משה רבש"ע תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים אמר להן למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם תורה למה תהא לכם, והלא משה רבינו מכלל שבט לוי שלא היו במלאכת השעבוד (רש"י שמות ה ד) ואם כן לא שייך לומר דלו נאמר אנכי ה"א אשר הוצאתיך מארץ מצרים, את"ד עיי"ש. ויש לומר דאף שלא נשתעבד מכל מקום הרי היה בארץ מצרים ושייך בו אשר הוצאתיך, מה שאין כן במלאכים שלא היו שם כלל, ושפיר קאמר להו כלום למצרים ירדתם.

ואולם הלא יתכן שגם המלאכים ירדו עם יעקב ובניו מצרימה, וכהא דמצינו (רש"י בראשית לב, ג ובמפרשים) שמלאכי חו"ל לוו את יעקב ואותם מלאכים ממש שלח לפניו אל עשו אחיו, ומסתבר דהכי נמי ירדו ללוותו למצרים. אך זה אינו, דאיתא מהאריז"ל (ליקוטי תורה תהלים פג) שלכן בגאולת מצרים הוצרך אני ה' ולא מלאך כי יש שם קליפה קשה שאפילו המלאך היה נאחז ונפגם בה עכד"ק, נמצא שלא היה באפשרות למלאכים להיות בארץ מצרים.

ברם כגון דא צריך לאודועי דמהיכי תיתי לומר דשייך פגם ושומאה במלאכי מרום אשר יצר רע אין במחנותם. אמנם מקרא מלא דבר הכתוב (בראשית ו, ו) וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ וברש"י מהמדרש (כ"ד כו, ד) נחמה היתה לפניו שבראו בתחתונים שאילו היה מן העליונים היה ממרידן, הרי להדיא דשייך המרדה בעליונים להחטיאם. [אך זה אליבא דר' נחמיה דקאמר הכי במדרש, אבל ר' יהודה אמר תוהות היתה לפני שבראתי אותו מלמטה שאילו בראתי אותו מלמעלה לא היה מורד בי וכו' אמר ר' איבו תוהות היתה לפני שבראתי בו יצר הרע וכו' עיי"ש, ובפירוש מהרז"ו דר' איבו כר' יהודה עיי"ש וביפה תואר], ובנועם אלימלך (רי"ש פרשת

בראשית) וינחם ה' פי' נחמה היה לו ית' בזה שיש לו לאדם התנצלות לפניו ית' כי עשה את האדם ר"ל כמאמר חז"ל (ברכות לב.) אלמלא שלשה מקראות וכו' והאחד מהם ואשר הרעותי את לבם שנתתי להם יצה"ר וכו' עיי"ש בדרכה"ק, ומבואר מזה דאדרבה אילו היה בעליונים לא שלט בו יצה"ר וחטא. ולפי זה לא שייך חטא ופגם במלאכי רומה.

ובכן נבא לביאור הכתוב והיה בשמעו את דברי האלה הזאת וגו', היינו דברי אלות הברית על החוטא ועובר על מצוות התורה שח"ו יתמוטטו רגליו, ומזה דאין התנצלות שנברא בארץ ויצר מחשבות לבם רק רע כל היום, וא"כ מפרשינן וינחם ה' כמ"ד נחמה היתה לפניו שבראו בתחתונים שאילו היה מן העליונים היה ממרידן, ושמעינן מינה דשייך חטא ופגם במלאכים, וא"כ לא יכלו המלאכים לרדת מצרימה מחמת גודל תוקף הקליפה אשר שם, ועל זה אמר להם משה כלום למצרים ירדתם אבל למשה עצמו שהיה במצרים שפיר שייך לומר אנכי ה"א אשר הוצאתיך מארץ מצרים, ובהיות כן הרי יש מקום לאמתלא שאמר משה אלקיכם לא נאמר אלא אלקיך לי אמרת ולא להם, ומתוך כך והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך שהרי לא לי לא נאמרו הדברים אלא למשה רבינו ודו"ק.

תוכן הענינים:

חורשי פרשת נצבים-וילך תשל"ט

- ביאור אומרינו אילו פינו מלא שירה וכו' אין אנחנו מספיקים להודות, ואח"כ הן הם יחדו ויברכו.
- אחד מעיקרי האמונה להאמין ששום נאצל וגם מלאכי מרום אינם מכירים ברוב גודלו יתברך.
- ביאור דברי הראב"ד שהשיג על מ"ש הרמב"ם וחמשה הם הנקראים מינים וכו', והאומר שיש שם רבון אחד אבל שהוא גוף ובעל תמונה.
- הסיבה שהתנגד זק"ה הר"ח להדפסת העין יעקב עם תרגום לשפה המדוברת. הוראת כמה צדיקים שלא ללמוד ספרי קבלה כ"א לגדולים וטובים.
- ביאור הכתוב אתם נצבים היום כולכם לפני ד' וגו'.
- פירוש הפיוט מכניסי רחמים הכניסו רחמינו וגו'.
- ביאור אורז"ל למה תוקעין רחמנא אחר תקעו וכו'.
- עם כל הכוונות שמכוונים בתפלה - בפרט בימים הק' - צריך להזהר שלא להחסיר כוונות פירוש המילות גם של הפיוטים.
- טעם מנהגינו שלא לומר הפיוטים של ברכות קרי"ש.
- בריה אף יהודי הפשוט הוא בבחי' ישראל ולכן מרחמים גם עליו.
- טעם לקריאת מסכת דיום הכפורים בשם יומא.
- ביאור דברי רש"י שהמתענה ביוהכ"פ זוכה לו ולדורותיו ולדורי דורותיו וכו'.
- ביאור מאמר הרה"ק מראפשיץ לשליש ורביע לא שמענו בשעת המחלוקת בינו להרה"ק הרמ"מ מרימינוב אודות החשת הקץ.
- ביאור דברי חכז"ל נפלה לא תוסף לנפול עוד קום בתולת ישראל.

דרוש לפרשת נצבים תשי"

- באמתלא שאמר משה לי צוית ולא להם, וקושיית הזרע ביוך דהרי לא נשתעבד בשעבוד מצרים.
- אם המלאכים היו במצרים או שלא היו יכולים לרדת כדי שלא יפגמו תליא אם שייך פגם במלאכים, וזה תלוי בפירוש הכתוב (בראשית ו, ו) וינחם ה' וגו'.

לעילוי נשמת הרבני החסיד מוה"ר מנחם יהושע בהר"ר דוד ז"ל
נלב"ע כ"ה אלול תש"ס לפ"ק - ת. נ. צ. ב. ה.
הונצח ע"י בנו הרבני החסיד מוה"ר יוסף מארך הי"ו

לעילוי נשמת הגה"צ רבי יצחק אייזיק בהגה"צ מוה"ר אהרן זצ"ל
אב"ד לינז, ומרבני אנ"ש בירושלים
נלב"ע כ"ו אלול תשע"ח לפ"ק - ת. נ. צ. ב. ה.
הונצח ע"י משפחתו הי"ו

לעילוי נשמת הרבני החסיד מוה"ר אברהם שמואל ב"ר חיים ז"ל
נלב"ע כ"ח אלול תשס"ח לפ"ק - ת. נ. צ. ב. ה.
הונצח ע"י בנו הרה"ח מוה"ר ישראל יעקב הלוי זילבערמאן הי"ו

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר הלל פרערויא הי"ו
לרגל שמחת נישואי בתו שתחי'
עב"ג החתן המו"מ בתויר"ש כמר ברוך חיים הכהן כ"ץ נ"י
למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר אליעזר צבי שווארטץ הי"ו
העומד לימינינו בעבודת הקודש בכל עת ועונה
לרגל שמחת היכנס בנו הב' ישראל חיים מרדכי נ"י לעול התורה והמצוות
למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר אשר הכהן פריעדמאן הי"ו
לרגל שמחת היכנס בנו הב' ישראל ישעי' הכהן נ"י לעול התורה והמצוות
למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר דוד פריעדמאן הי"ו
לרגל שמחת הולדת הבת חנה שתחי'
למז"ט ובשטומ"צ

מכון להוצאת דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה
שעי"י איגוד חסידי צאנז
(718) 431-1055